

РОЗВИТОК НАВИЧОК ЕФЕКТИВНОГО ЧИТАННЯ В ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: З ДОСВІДУ РОБОТИ

УДК 37.016:81–028.31

DOI: 10.12958/2227-2747-2022-1(179)-27-37

Кизилова Віталіна Володимирівна,

доктор філологічних наук, професор,

професор кафедри філологічних дисциплін

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

м. Полтава, Україна

kyzylovavitalina@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-2637-0320>

Для цитування: Кизилова В. В. Розвиток навичок ефективного читання в здобувачів вищої освіти: з досвіду роботи. *Освіта та педагогічна наука*. 2022. № 1 (179). С. 27–37.

References (стандарт APA): Kyzylova, V. V. (2022). Rozvytok navychok efektyvnoho chytannia u zdobuvachiv vyshchoi osvity: z dosvidu roboty [Development of Effective Reading Skills in Higher Education Students: from Work Experience]. *Osvita ta pedahohichna nauka – Education and Pedagogical Sciences, 1 (179), 27–37* [in Ukrainian]

Постановка проблеми. Сучасне життя ставить перед членами суспільства нові цілі й завдання. Стрімкий розвиток технологічної сфери, цифровізація й диджиталізація потребують від людини набуття нових компетентностей з метою успішної реалізації професійних і побутових завдань у різних сферах діяльності. Зазначене зумовлює необхідність якісного володіння великим масивом інформації (на паперових і цифрових носіях), її пошуку, осмислення, узагальнення з метою застосування в необхідному контексті: «і для техника, і для робітника секрет успіху полягає в умінні донести, висловити та використати інформацію, потрібну для вирішення комплексних проблем, у вмінні пристосовуватися та впроваджувати відповідні зміни у відповідь на нові вимоги та нові обставини, у вмінні розпоряджатися

та розширювати потенціал технологій для створення нового знання та розширення людського потенціалу і продуктивності» (Binkley et al., 2010, p. 1). Здатність виявити, знайти доступ, зрозуміти та осмислити будь-які види інформації є невід’ємною, якщо йдеться про здатність людей брати повноцінну участь у житті нашого сучасного суспільства, яке базується на знанні. Високий рівень читацького вміння не лише є основою для успіхів у інших галузях і напрямках освіти, але й передумовою для успішної участі в більшості сфер дорослого життя (PISA 2018, с. 4).

Надзвичайно важливо володіти розвиненими якостями читання, які передбачають пошук, відбір, тлумачення, інтегрування й оцінювання інформації з усього наявного масиву текстів (PISA 2018, с. 4), учителю початкової школи, що зафіксовано і в професійному стандарті (Професійний стандарт, 2018), і в стандарті вищої освіти за спеціальністю «Початкова освіта» (Стандарт, 2021). Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності – визнано невід’ємними фаховими компетентностями педагога. Необхідно враховувати і той факт, що основи ефективного читання формуються в дітей початкової ланки навчання, тому вчителю необхідно володіти й методичними аспектами набуття розвинених якостей читацької грамотності в дитячому та дорослому віці.

Зазначене спонукає до запровадження в освітній процес за освітньою програмою «Початкова освіта» освітніх компонентів, спрямованих на розвиток у здобувачів вищої освіти навичок читацької грамотності, ознайомлення з основними техніками й методиками ефективного читання, вироблення вмінь швидко та якісно сприймати й опрацьовувати текстову інформацію, знання методичних аспектів оволодіння читацької грамотності в дитячому й дорослому віці.

Аналіз актуальних досліджень. Проблеми вдосконалення навичок ефективного читання розглянуто в рамковому документі PISA 2018. Він визначає читання основним напрямом і відображає зміни у визначенні поняття «читацька грамотність», а також контексти, у яких читання використовується в житті особи (PISA 2018, с. 4). *Читацька грамотність*

наразі визначається як розуміння, використання, оцінювання, осмислення писемних текстів і виявлення зацікавленості ними з метою досягнення певних цілей, розширення своїх знань і розвитку читацького потенціалу, готовності до активної участі в житті суспільства (PISA: читацька грамотність, 2017, с. 7). Видання (PISA 2018; PISA: читацька грамотність, 2017) містять резюме найважливіших теоретичних і методологічних положень рамкового документа міжнародного порівняльного дослідження PISA щодо читацької грамотності 15-річних осіб; окремий розділ включає завдання й характеристики їхнього оцінювання; тут же подається й розгорнута джерельна база стосовно означеної проблеми.

Мусимо констатувати, що в Україні проблемі розвитку навичок ефективного читання в дорослих належної уваги не приділялося. Про ефективне читання як невід’ємний складник освітнього процесу йдеться в дослідженні Н. Хоменко, О. Яковець (Хоменко, 2006). Окремі компоненти ефективного читання розглянуто в методичному аспекті в працях А. Панченкова (Панченков, 2022), О. Савченка (Савченко, 2017), Є. Сарапулової (Сарапулова, 1993).

У 2021 – 2022 н. р. у Державному закладі «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» запроваджено освітній компонент вільного вибору студентів «Ефективне читання» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня. У процесі роботи зі студентами ОП «Початкова освіта» розроблено навчальний посібник «Ефективне читання» (Кизилова, 2022), зміст якого спрямовано на формування в здобувачів освіти навичок ефективного читання, читацької грамотності, ознайомлення з основними техніками й методиками ефективного читання, вироблення вмінь швидко та якісно сприймати й опрацьо-

увати текстову інформацію, що є невід'ємним складником успішного навчання в закладах вищої освіти.

Мета статті – презентація авторського курсу «Ефективне читання» й однойменного навчального посібника для здобувачів закладів вищої освіти ОКР бакалавр, а також аналіз їхнього рівня читацької грамотності.

Методологія та методи дослідження. При написанні статті було звернуто увагу на вітчизняні та зарубіжні праці з проблем читацької грамотності й розвитку навичок ефективного читання в дитячому й дорослому віці (О. Савченко, Є. Сарапулова, А. Панченков, М. Binkley, О. Erstad та ін.), нормативні освітні документи. У розвідці використано комплекс методів дослідження: *загальнонаукових* (аналіз, синтез, порівняння, аналогія, формалізація, абстрагування), *емпіричних* (спостереження, опитування, тестування), *педагогічний експеримент*, спрямований на визначення ефективності впровадження навчального курсу; *методи математичної статистики* для аналізу даних і встановлення кількісних показників щодо досліджуваних явищ.

Виклад основного матеріалу. При розробці освітнього компонента й навчального посібника «Ефективне читання» було взято до уваги розуміння *читання* як інтелектуального процесу із залученням сенсорних, психічних та мозкових функцій, спрямований на декодування, розуміння та інтерпретацію системи знаків (візуальних, тактильних, звукових тощо). Це процес вилучення інформації з будь-якої системи символів (Коваль, 2008); *ефективного читання* як системи технік і прийомів, яку використовують для повного та глибокого вивчення певної проблеми / питання. Ефективне читання спрямоване на якість, на отримання міцних знань про предмет, явище, факт тощо (Скролити не гріх, 2022).

Нами звернуто увагу на ключові положення рамкового документа (PISA 2018), де зацентровано увагу на пріоритетних цілях і стратегіях читання в будь-якому віці: успіх у вмінні читати наразі більше не розглядається як просто читацьке вміння й розуміння конкретного тексту. Критерієм успіху є не лише вміння розуміти та тлумачити текст, а й спроможність користуватися комплексними стратегіями опрацювання інформації, зокрема аналізувати, синтезувати, інтегрувати та тлумачити актуальну інформацію з різнорідних текстових (чи інформаційних) джерел. Крім того, успішні і продуктивні громадяни мають уміти використовувати інформацію з різних галузей, а також застосовувати технології ефективного пошуку, систематизації та відсіювання з величезного масиву інформації. Ці навички і будуть ключовими для повноцінного залучення на ринок праці, у подальшу освіту, а також у суспільно-громадське життя у XXI столітті (PISA 2018, с. 5).

Освітній компонент «Ефективне читання» спрямовано на формування в здобувачів освіти читацької грамотності, ознайомлення з основними техніками й методиками ефективного читання, вироблення вмінь швидко та якісно сприймати й опрацьовувати текстову інформацію, що є невід'ємним складником успішного навчання в закладах вищої освіти.

Мета ОК: ознайомити здобувачів освіти з основними складниками ефективного читання (швидке, правильне, виразне, критичне, аналітичне, усвідомлене тощо), системою технік і прийомів, що використовують для повного й глибокого засвоєння інформації, виробити вміння працювати з текстами різних стилів, сформувати систему навичок ефективного читання.

Завдання:

- засвоєння змісту поняття «ефективне читання», його відмінності від традиційного читання;

- опанування техніками запам'ятовування інформації, основними навичками роботи з текстом;
- знайомство з основними прийомами якісного, аналітичного, критичного, усвідомленого, швидкого, виразного читання;
- застосування теоретичних знань у галузі літературної освіти з метою ефективної роботи з текстом художнього твору (смісловий, ідейно-художній аналіз художнього твору, його виразне читання);
- пошук шляхів, методів і прийомів підвищення рівня читацької грамотності й формування читацької компетентності здобувачів освіти.

У результаті роботи над освітнім компонентом здобувачі вищої освіти ОКР *бакалавр* набувають *загальні й фахові компетентності*:

- Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу, систематизації й узагальнення інформації.
- Здатність спілкуватися державною мовою; володіти навичками нормативного літературного мовлення в різних сферах комунікації; вільно користуватися спеціальною термінологією.
- Здатність до ефективної міжособистісної взаємодії.
- Здатність працювати в команді, здатність до співпраці, до групової та кооперативної діяльності.
- Здатність навчатися впродовж життя.
- Здатність до застосування сучасних засобів інформаційних і комп'ютерних технологій для розв'язання комунікативних задач.
- Здатність взаємодіяти з текстом; володіти навичками якісного,

аналітичного, критичного, усвідомленого читання.

- Здатність швидко вловлювати ідеї текстів, запам'ятовувати головне.
- Здатність правильно інтерпретувати слова і фрази в тексті.
- Здатність володіти навичками техніки читання (правильність читання, темп, виразність, спосіб читання).

У результаті роботи над освітнім компонентом здобувачі освіти повинні *знати*:

- основні теоретичні поняття курсу;
- види читання (швидке, вдумливе, аналітичне, правильне, виразне, усвідомлене, критичне тощо), їх завдання;
- технології (способи) ефективного читання;
- стратегії запам'ятовування прочитаного;
- теоретичні основи техніки читання;
- методи і прийоми швидкого читання;
- основні правила засвоєння матеріалу;
- специфіку інтерпретації художніх творів;
- основні проблеми, що виникають при читанні тексту;

уміти:

- володіти навичками ефективного опрацювання текстів різних стилів; навичками швидкого, правильного, аналітичного, критичного, усвідомленого, виразного читання;
- використовувати ефективні стратегії запам'ятовування прочитаного;
- застосовувати новітні ефективні методи розвитку розумових і читацьких здібностей;

- володіти термінологічним та теоретичним апаратом для аналізу художніх творів;
- аналізувати художній текст, інтерпретувати його зміст, розпізнавати творчий задум автора.

Основний тематичний зміст освітнього компонента

«Ефективне читання»

Ефективне читання як невід'ємний складник освітнього процесу. Поняття *ефективне читання*. Відмінності ефективного читання від традиційного. Методи і принципи організації ефективного читання.

Читацька грамотність та ефективне читання. Читання як засіб розвитку розумових здібностей. Етапи читання. Техніки ефективного читання. Стратегії запам'ятовування прочитаного. Методи розвитку читацьких здібностей.

Читацька грамотність як освітня мета. Зміни в характері читацької грамотності. Рамковий документ PISA 2018 (основні зміни). Процеси читання.

Текст як комунікативна одиниця. Загальне поняття про текст як одиницю мовлення. Ознаки тексту. Засоби зв'язку в тексті. Класифікація текстів. Модель тексту.

Цифрове читання й цифровий / електронний текст. Важливість уміння цифрового читання. Цифровий / електронний текст: функції, структура. Характеристика електронних текстів та їх класифікація.

Курс «Літературне читання» в системі початкової освіти, його роль у формуванні ефективного читача. Мета початкової освіти. Мовно-літературна освіта в програмах нової української школи. Вимоги до змісту літературної освіти й очікуваних результатів навчання у програмах О. Савченко, Р. Шияна.

Швидке читання. Психологічні й лінгвістичні основи розвитку швидкості читання. Темп читання і самостійна робота з книгою. Основні техніки швидкочитання. Вправи для розвитку темпу читання.

Правильне читання. Норми вимови як компонент правильності мовлення і правильності читання. Наголос. Синтаксичні й пунктуаційні норми в контексті правильного читання. Вправи й завдання на вдосконалення навичок правильного читання.

Аналітичне читання. Аналітична робота над текстом як засіб навчання ефективного читання. Види аналітичної роботи над текстом. Труднощі в процесі читання та розуміння інформації, що міститься в тексті. Лексичне значення слова і словниковий запас. Робота над незнайомими словами в тексті. Лексично й фразеологічно неподільні одиниці та їх інтерпретація в тексті. Методика аналітичної роботи над текстом.

Критичне читання. Критичне читання як процес. Критичне читання і критичне мислення. Методика навчання критичного читання. Технології критичного читання.

Художній твір. Виразне читання художнього твору. Художній твір як явище мистецтва і як текст. Художній твір у контексті літературного розвитку й літературної освіти дитини. Виразне читання і сприйняття художнього твору. Компоненти виразного читання. Технічні показники виразного читання. Засоби логіко-емоційної виразності читання.

Усвідомлене читання художнього твору. Поняття *свідоме читання*. Показники свідомого читання. Тема, ідея, головна думка художнього твору. Творчий задум автора. Розуміння предметного (фактичного) змісту тексту. Підтекст художнього твору. Ставлення до прочитаного.

Ефективне читання й ефективний читач. Читання й самоосвіта. Практики ефективного читання. Мета читання. Вибір книг. Результативність читання.

Освітній компонент побудовано на основі синтезу аудиторної, дистанційної роботи, індивідуальних та групових форм навчальної діяльності. Навчальний посібник (Кизилова, 2022) містить тези лекцій, матеріал до практичних занять (план, вправи, завдання й запитання, рекомендована для підготовки література), завдання для самостійної роботи, модульної контрольної роботи, контрольні запитання до курсу, список основної літератури. Сумлінне опрацювання теоретичного матеріалу посібника, виконання контрольних-тренувальних і модульних робіт, завдань для самостійної роботи дасть змогу здобувачам освіти комплексно оволодіти матеріалом курсу, допоможе викладачеві реалізувати програмові вимоги до освітнього компонента.

У навчальному посібнику «Ефективне читання» зацентровано увагу на основних проблемах при навчанні читати, практиках і техніках ефективного читання, способах запам'ятовування прочитаного.

Відзначено, що ефективно опрацювання тексту наразі передбачає такі вміння (за: PISA: читацька грамотність, с. 7 – 8):

Вільно читати – здатність особи читати слова та зв'язний текст управно й автоматично, опрацьовувати значення слів і зміст текстів, з метою розуміння загального змісту тексту.

Знаходити інформацію. Ґрунтується на обізнаності читачів про свої інформаційні потреби та їхній здатності швидко відкидати неактуальні абзаци. Здатність читача регулювати свою швидкість читання, інтенсивність опрацювання та звертання уваги на протипагу відкиданню інформації. Шукати та відбирати інфор-

мацію не лише з одного, а й із кількох текстів (найважливіше, найактуальніше, найточніше, найправдивіше).

Розуміти текст. Розуміння тексту розглядається як творення читачем ментальної картини того, про що цей текст. Сприймати безпосереднє значення вимагає від читачів розуміння окремих речень у тексті або коротких текстових уривків. Інтегрувати смисли й породжувати умовисновки – передбачає вміння породжувати різні типи логічних умовисновків, що потрібне для завдань, які спонукають читача визначити основну ідею, приховану в тексті, щоб написати резюме (анотацію, висновок) чи дібрати заголовок до певного уривка.

Оцінювати й осмислювати: міркувати, виходячи за рамки безпосереднього чи логічно вибудованого значення тексту; критично оцінювати якість і достовірність інформації та осмислювати зміст і форму тексту. Осмислювати зміст і форму, якість і стиль написаного, що передбачає здатність оцінити форму написаного, те, наскільки пов'язані зміст і форма із цілями автора та його думкою, а також те, наскільки ефективно автор їх виражає.

Виявляти й долати суперечність. Робота із суперечностями зазвичай вимагає від читачів віднести розбіжні твердження до відповідних джерел й оцінити раціональність самих тверджень та/або достовірність наявних джерел.

Важливе місце в курсі займає питання цифрового / електронного тексту, що зумовлено реаліями сьогодення: масовим застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, з'явою нових жанрів письмової комунікації. Звернено увагу на дві групи цифрових текстів: *тексти-аналоги* традиційних типів текстів (листи, звіти, ділова та особиста кореспонденція, статті, публіцистичні й художні твори, щоденники) та *унікальні електронні*

тексти (повідомлення в застосунках «Viber», «What's Up», «Skype» тощо). Акцентовано на особливостях *міжтекстових зв'язків* в електронній комунікації; гіперпокликанні як активному елементі (текстова послідовність, зображення, кнопка і т. п.) ЕТ; *мультимедійності* ЕТ, що є відмінною рисою порівняно з традиційним текстом (мономедіа). Наголошено на формі і структурі ЕТ, статусі й подальшому застосуванні ЕТ, його функціях, лінгвістичних особливостях, часо-просторовому контексті, впливові усного й писемного мовлення на характеристики електронного дискурсу.

З огляду на цільову аудиторію слухачів курсу (здобувачі спеціальності «Початкова освіта») окрему увагу було приділено аналізу чинних програм і підручників з української мови й літературного читання для 1 – 4 класів в аспекті проблем формування у здобувачів початкової освіти навичок ефективності читання (правильності, виразності, швидкості тощо), вправам і завданням щодо смислового та структурного аналізу художнього твору.

Критеріями та показниками сформованості навичок ефективного читання у здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня ОП «Початкова освіта» стали:

- знання теоретичних положень (основні техніки ефективного читання; ефективні способи запам'ятовування прочитаного; базові положення Рамкового документа щодо рівня грамотності читання PISA 2018; поняття про текст, його ознаки, класифікація текстів; теоретичні відомості про цифровий текст, його критеріальні ознаки; знання змісту, завдань, специфіки роботи над розвитком технічних показників читання в початковій школі; суть роботи над удосконаленням навичок швидкості читання в дорослому віці; напрями роботи початкової школи щодо формування й розвитку навички правильного читання; по-

няття про швидке читання як якість читачко-мовленнєвої діяльності; характеристика технічних показників виразного читання; роль засобів логіко-емоційної виразності читання у формуванні ефективного читача; принципи організації аналізу літературного твору в школі, функції літературного аналізу; зміст роботи сучасної початкової школи щодо смислового та структурного аналізу художнього твору; взаємозв'язок понять *критичне читання* і *критичне мислення*; види аналітичної роботи над текстом як засобом навчання ефективного читання);

- практичні вміння (дотримання норм сучасної української літературної мови як показника правильності читання, основних положень виразності читання (темп, дикція, дихання, паузи, логічні наголоси, мелодика); застосування основних технік швидкочитання, вправ для розвитку темпу читання; практичне використання методик та технологій критичного читання, методики аналітичної роботи над текстом; удосконалення навичок смислового та структурного аналізу художнього твору; уміння працювати з електронними банками інформації; укладати список наукової літератури за ключовими словами; створювати мультимедійний електронний текст).

На початку роботи було здійснено моніторинг сформованості навичок ефективності читання у здобувачів освіти за наведеними критеріями і показниками.

Визначено три рівні: високий, середній і низький (з прикладами завдань і запитань можна ознайомитись на освітньому порталі ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» за покликанням: <http://do.luguniv.edu.ua/course/view.php?id=31625>).

Низький рівень характеризується недостатнім володінням здобувачами

освіти навичками ефективного читання. Значні труднощі викликали запитання й завдання, пов'язані з темпом читання, розширенням кута зору при читанні, дотриманні лексичних, орфоепічних, норм літературної мови, правил наголошення. Робота з цифровим текстом мала ознайомлювальний характер. Труднощі виникали при пошуку й відборі інформації з різних інтернет-джерел, її оцінці щодо якості й достовірності. Смысловий та структурний аналіз художнього твору виконувався на шкільному посередньому рівні.

Середній рівень характеризується володінням здобувачами теоретичними і практичними навичками ефективного читання з незначними недоліками, що передусім стосувались роботи з цифровим текстом, знань змісту, завдань щодо формування навичок ефективного читання в початковій школі, аналітичної роботи над текстом у дитячому й дорослому віці, дотримання технік ефективного читання, технологій запам'ятовування змісту тексту.

Високий рівень характеризується переважно задовільним володінням здобувачами навичками ефективного читання за визначеними критеріями й показниками. Студенти виявляли здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати інформаційно-комунікаційні та цифрові технології при виконанні практичних завдань.

З 15 студентів, які взяли участь у проведенні контрольного зрізу знань, низький рівень продемонстрували 40% (6 здобувачів), середній рівень – 46% (7 здобувачів), високий рівень – 14% (2 здобувачі).

Під час роботи з освітнім компонентом здобувачі освіти працювали над теоретичним і практичним матеріалом і в класичному варіанті (лекції, практичні заняття), і з використанням технологій дистанційного навчання (використання платформ Mikrosoft teams, Google meet, платформи Moodle).

Зазначимо, що суттєву роль у підвищенні рівня сформованості навичок ефективного читання мала робота з навчальним посібником «Ефективне читання» (Кизилова, 2022), рекомендованою в ньому джерельною базою, рекомендованими практичними завданнями і вправами для роботи з конкретним текстом, виконання індивідуальних проєктів.

Завершальним етапом у роботі над освітнім компонентом стало виконання модульної контрольної роботи й підсумкове тестування.

За їх результатами з 15 здобувачів освіти низький рівень продемонстрували 20% (3 здобувачі), середній рівень – 53% (8 здобувачів), високий рівень – 27% (4 здобувачі) (див. табл. 1).

Матеріали до освітнього компонента вільного вибору розміщено на сайті дистанційного навчання Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Таблиця 1

Результати рівня сформованості навичок ефективного читання здобувачами освіти ОКР бакалавр спеціальності «Початкова освіта» у 2021 – 2022 році

Показники (кількість здобувачів освіти, %)	Низький	Середній	Високий
На початок вивчення ОК	6 (40%)	7 (46%)	2 (14%)
Після вивчення ОК	3 (20%)	8 (53%)	4 (27%)

Висновки та перспективи подальших досліджень. Як бачимо, упродовження освітнього компонента вільного вибору «Ефективне читання» має позитивний вплив на розвиток навичок ефективного читання здобувачів вищої освіти, що є надзвичайно важливим показником успішності в сучасному суспільстві. Для майбутнього вчителя початкової школи вміння здійснювати пошук, відбір, тлумачення, інтегрування й оцінювання інформації з усього наявного масиву текстів (текстових і цифрових), здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати, оперувати відкриті ресурси в професійній діяльності – невід’ємні фахові компетентності, яких набувають здобувачі освіти при роботі над освітнім компонентом. На глибоке переконання, практичне застосування набутих у процесі роботи над освітнім компонентом умінь і навичок сприятиме підвищенню рівня фахової й загальної підготовки здобувачів освіти.

Перспективним вбачається запровадження освітнього компонента «Ефективне читання» для здобувачів ОП «Дошкільна освіта», «Середня освіта» з метою якісного вирішення ними професійних завдань у педагогічній сфері.

Література

Кизилова В. В. Ефективне читання : навч. посіб. для студ. закл. вищої освіти. Лисичанськ : Вид-во Держ. закл. «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2022. 120 с.

Коваль Г. П., Іванова Л. І., Суржук Т. Б. Методика читання : навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2008. 280 с.

Панченков А. Дидактичні стратегії критичного читання. *Освіта UA* : веб-сайт. URL: <http://osvita.ua/school/method/technol/1125/>

Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» від 2018 р. / М-во економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=22469103-4e36-4d41-b1bf-288338b3c7fa&title=RestrProfesiinikhStandartiv>.

Савченко О. Розуміння молодшими школярами літературних творів: сутність процесу і засоби формування. *Початкова школа*. 2017. № 8. С. 6–11.

Сарапулова Є. Г. Швидкочитання для першокласників. *Початкова школа*. 1993. № 4. С. 25.

СкROLити не гріх: що таке ефективне читання і як його розвинути. URL: <https://www.chytomo.com/skrolyty-ne-hrikh-shcho-take-efektyvne-chytannia-i-iak-joho-rozvynuty/>.

Стандарт вищої освіти України. Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський). Галузь знань 01. Освіта / Педагогіка. Спеціальність 013 Початкова освіта / Міністерство освіти і науки України, 2021. 22 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/013-Pochatk.osvita-bakalavr.28.07.pdf>.

Хоменко Н. П., Яковець О. Р. Ефективне читання як невід’ємна складова навчального процесу. *Гуманізм та освіта : збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Вінниця, 19 – 21 вересня 2006 р.)*. Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. С. 143–144.

PISA 2018. Рамковий документ з грамотності читання. Doc.: CY7_NPM(1603)05a_FRW_ReadingFramework_1.docx Укладено: Пірсон, міжнародним партнером (Core B). 66 с. URL: https://dniokh.gov.ua/wp-content/uploads/2016/12/Ramk_doc_chytannya.pdf

PISA: читацька грамотність / уклад. Т. С. Вакуленко, С. В. Ломакович, В. М. Тещенко. Київ : УЦОЯО, 2017. 123 с.

Binkley M., Erstad O., Herman J., Raizen S., Ripley M., & Rumble M. Draft white paper 1: Defining 21st century skills. The University of Melbourne: Assessment and Teaching of 21st Century Skills, 2010.

References

Kyzylova, V. (2022). Efektyvne chytannia [Effective Reading]. Lysychansk: Vyd-vo Derzh. zakl. «Luhan. nats. u-t imeni Tarasa Shevchenka [in Ukrainian].

Koval, H. P., Ivanova, L. I., & Surzhuk, T. B. (2008). Metodyka chytannia [Reading Methods]. Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan [in Ukrainian].

Panchenkov, A. Dydaktychni strategii krytychnoho chytannia [Didactic Strategies of Critical Reading]. Retrieved from <http://osvita.ua/school/method/technol/1125/> [in Ukrainian].

Profesiinyi standart za profesiinyi «Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel z pochatkovoї osvity (z dyplomom molodshoho spetsialista)» vid 2018 r. [Professional Standard for the Professions «Primary School Teacher of General Secondary Education», «Teacher of General Secondary Education», «Primary Teacher (with a Diploma of Junior Specialist)» from 2018]. Retrieved from <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=22469103-4e36-4d41-b1bf-288338b3c7fa&title=RestrProfesiinikhStandartiv> [in Ukrainian].

Savchenko, O. (2017). Rozuminnia molodshymy shkoliaramy literaturnykh tvoriv: sutnist protsesu i zasoby formuvannia [Understanding of Literary Works by Junior Students: the Essence of the Process and Means of Formation]. *Pochatkova shkola – Elementary School*, 8, 6–11 [in Ukrainian].

Sarapulova, Ye. H. (1993). Shvydkochytannia dlia pershoklasnykiv [Speed Reading

for First Graders]. *Pochatkova shkola – Elementary School*, 4, 25 [in Ukrainian].

Skrolyty ne hrikh: shcho take efektyvne chytannia i yak yoho rozvynuty [Scrolling is Not a Sin: What is Effective Reading and How to Develop it]. Retrieved from <https://www.chytomo.com/skrolyty-ne-hrikh-shcho-take-efektyvne-chytannia-i-iak-yoho-rozvynuty/> [in Ukrainian].

Standart vyshchoi osvity Ukrainy. Riven vyshchoi osvity – pershyi (bakalavrskyi). Haluz znan 01. Osvita/ Pedahohika. Spetsialnist 013 Pochatkova osvita [Standard of Higher Education of Ukraine. The Level of Higher Education is the First (Bachelor's). Field of Knowledge 01. Education / Pedagogy. Specialty 013 Primary Education]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/013-Pochatk.osvita-bakalavr.28.07.pdf> [in Ukrainian].

Khomenko, N. P., & Yakovets, O. R. (2006). Efektyvne chytannia yak nevidiemna skladova navchalnoho protsesu [Effective Reading as an Integral Part of the Learning Process]. *Humanizm ta osvita – Humanism and Education*. (pp. 143–144). Vinnytsia: UNIVERSUM-Vinnytsia [in Ukrainian].

PISA 2018. Ramkovyi dokument z hramotnosti chytannia. Doc.: CY7_NPM(1603)05a_FRW_ReadingFramework_1.docx [PISA 2018. Reading Literacy Framework Document. Doc.: CY7_NPM(1603)05a_FRW_ReadingFramework_1.docx]. Retrieved from https://dniokh.gov.ua/wp-content/uploads/2016/12/Ramk_doc_chytannya.pdf [in Ukrainian].

Vakulenko, T. S., Lomakovych, S. V., & Tereshchenko, V. M. (2017). PISA: chytatska hramotnist [PISA: Reading Literacy]. Kyiv : UTsOlao [in Ukrainian].

Binkley, M., Erstad, O., Herman, J., Raizen, S., Ripley, M., & Rumble, M. (2010). Draft white paper 1: Defining 21st century skills. The University of Melbourne: Assessment and Teaching of 21st Century Skills [in English].

Кизилова В. В. Розвиток навичок ефективного читання в здобувачів вищої освіти: з досвіду роботи

У статті акцентовано увагу на набутті нових компетентностей у здобувачів вищої освіти з метою успішної реалізації професійних і побутових завдань у різних сферах діяльності. Наголошено на важливості розвитку у здобувачів вищої освіти навичок читацької грамотності, ознайомлення з основними техніками й методиками ефективного читання, виробленні вмінь швидко та якісно сприймати й опрацьовувати текстову інформацію, що є основою для успіхів у різних галузях і напрямках освіти.

Розглянуто освітній компонент вільного вибору «Ефективне читання», запроваджений в освітній процес Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» ОКР бакалавр. Наголошено на його актуальності. Схарактеризовано мету, завдання освітнього компонента, професійні знання й уміння, фахові компетентності, які набувають здобувачі освіти в процесі роботи над ним. Представлено основний тематичний зміст освітнього компонента, навчальний посібник «Ефективне читання». Здійснено аналіз рівнів сформованості навичок ефективного читання в здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня освітньої програми «Початкова освіта» до і після роботи над освітнім компонентом.

Ключові слова: читацька грамотність, ефективне читання, текст, освітній компонент, навчальний посібник.

Kyzylova V. V. Development of Effective Reading Skills in Higher Education Students: from Work Experience

In the article the acquisition of some new competences is stressed, as it is necessary for successful realization of professional and everyday goals in different areas. It is marked that the applicants for high education have to develop reader's skills, know the basic techniques and methods of effective reading, learn quickly to perceive and study text information, which is the basis for the success in different areas of education.

The educational free choice component «Effective reading» is considered, introduced into the educational process of the state institution «Luhansk Taras Shevchenko National University» for educational-qualification level bachelor's degree. Its urgency is stressed. The purposes, goals of the educational component are characterized as well as professional knowledge and skills and special competences, which the applicants for high education acquire in the process of working on this educational component. The article has subject content of the educational component, textbook «Effective reading». The article presents the analysis of levels of formation of effective reading skills, which the applicants for high education of the first (bachelor's) level of the educational programme «Primary school education» have before and after working on the educational component.

Keywords: reading skills, effective reading, text, educational component, textbook.